

ශ්‍රී ලාංකික සිනමාකරු ලෙස්ටර් ජේම්ස් පීරිස් 99වන වියේ දී මිය යයි

Sri Lankan filmmaker Lester James Peries dies at 99

ජාති විප්ලවවාදීන් හා ගාමිනි කරුනාතිලක විසින්
2018 මැයි 23

"ශ්‍රී ලංකා සිනමාවේ පියා" ලෙස පැවසුව
ව පිලිගැනෙන්නා වූ ද දකුණු ආසියාව පුරා
ගෞරවයට පාත්‍ර වූ ද ලෙස්ටර් ජේම්ස් පීරිස්
ඔහුගේ 99වන උපන් දිනයෙන් සති කිහිපයකට පසු
අප්‍රේල් 29 දා මියගියේ ය.

1919 අප්‍රේල් 5 දා උපත ලැබූ පීරිස් 60 වසරකට
වැඩි ඔහුගේ සිනමා වෘත්තික ජීවිත කාලය තුළ
වෘත්තීය, කෙටි හා වාර්තා 28ක් අධ්‍යක්ෂණය
කළ අතර, එම කෘතිවලින් බොහොමයක් ලියා
නිෂ්පාදනය කළේ ය. ඔහුගේ වඩාත් ප්‍රකට හා
ජාත්‍යන්තර සම්භාවනාවට පත් වෘත්තීය නිර්මාණ
අතරට ගම්පෙරලිය (1963), නිධානය (1972) හා
ඇකඩමි සම්මාන සඳහා නිර්දේශ වූ ප්‍රථම ශ්‍රී
ලාංකික චිත්‍රපටය වන වැකන්ද වලව්ව (2002)
අයත් වේ.

ඉන්දියාවේ සත්‍යජීන් රායි සහ ජපානයේ
අකිර කුරසෝවා විසින් අධ්‍යක්ෂණය කරන ලද
ශ්‍රේෂ්ඨ නිර්මාණ මෙන් පීරිස්ගේ හොඳ ම චිත්‍රපට ද
ආසියානු හා ලෝක සිනමාව තුළ ඒවායේ සලකුණ
තබා ඇත.

පීරිස්ගේ හොඳ ම චිත්‍රපටය ලෙස බොහෝ
දෙනා පිලිගන්නා නිධානය, 1972 වැනියේ චිත්‍රපට
උලෙලේ දී රජන සිංහ සම්මානය දිනාගත් අතර,
පැරිසියේ සිනමා කෞතුකාගාරය විසින් 20වන
සියවසේ ලොව අග්‍රගන්‍ය නිර්මාණ 100 අතරින්
එකක් ලෙස නම් කර ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රකට
නවකතා කරුවෙකු වන මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ
නවකතාවක් පදනම් කරගනිමින් නිර්මාණය කළ
ගම්පෙරලියට 1964 වසරේ ඉන්දියානු ජාත්‍යන්තර
චිත්‍රපට උලෙලේ දී රන මධුර සම්මානය හිමි විය.

පීරිස් ශ්‍රී ලාංකික සිනමාවට අතිශය වැදගත්
ප්‍රතිපදානයන් දෙකක් කළේ ය. ඉන් පලමුවැන්න
වනුයේ, පැරණි බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිතයේ සිනමාවේ
මුල් වසර කිහිපය තුළ සිනමාව සුවිශේෂී කලාත්මක
අංශයක් ලෙස තහවුරු කිරීමට ඔහු කළ පුරෝගාමී
කර්තව්‍යය යි.

1947 දී ආරම්භ වූ ශ්‍රී ලාංකීය සිනමාවේ මුල්
දශකය තුළ තිරගත කෙරුණු බොහෝ චිත්‍රපට

නිෂ්පාදනය කෙරුණේ දකුණු ඉන්දියාවේ බැවින්,
එවකට එහි පැවති සිනමා සංස්කෘතිය එම නිර්මාණ
වලට ප්‍රබලව බල පෑවේය. ඇත්ත වශයෙන්
බොහෝ අධ්‍යක්ෂවරුන් ද ඉන්දියාවෙන් පැමිණි
අය විය. සෑම විට ම පාහේ ගීත ගායනය හා
නැටුම් අඩංගු වූ එම චිත්‍රපටවල ප්‍රබල ව ඉස්මතු
වන වේදිකා නාට්‍යානුසාරී අංග ලක්ෂණ මගින්
සිනමාරූපී ගුණය යටපත් කෙරී පැවතුණි.

1956 දී නිර්මාණය කළ පීරිස්ගේ ප්‍රථම වෘත්තීය
චිත්‍රපටය වන රේඛාව ඉහත කී ප්‍රවණතාවෙන්
නියුතු ලෙස කැඩී වෙන්වීමක් සලකුණු කළේ ය.
පීටිසර ගම්මානයක රැගෙන කරන ලද එය, කුඩා
පිරිමි ලමයෙකුගේ ද ඔහු විසින් අභිමතයෙන් සුව
කරන ලද මිතුරිය වන අන්ධ ගැහැනු ලමයෙකුගේ
ද කතාව ගෙනහැර දක්වයි. පිරිමි ලමයාට කිසිදු
අත්‍යසාමාන්‍ය බලයක් නැති වුවත්, ඔහුගේ පියා තම
පුත්‍රයා විශේෂ සුවකරන්නෙක් බව ගම්මුත්තට ඒත්තු
ගන්වයි. අවසානයේ මෙම රැවටිල්ල හෙලිදරවු වන
අතර, ගම්මානීන් පිරිමි ලමයාට හා ඔහුගේ පවුලට
එරෙහි ව කැරලි ගැසීමට එය හේතු වෙයි.

කැන්ස් චිත්‍රපට උලෙලේ දී පාමි ඩිමිට්‍රී
සම්මානයකට නිර්දේශ වූ රේඛාව, බොහෝ දකුණු
ඉන්දියානු චිත්‍රපට වලට ප්‍රතිකූලව තාත්විකවාදී
වූ අතර එහි රංගනය අවශ්‍ය තරමින් සැලකිල්ලට
පාත්‍ර නොවුණි. තව ද දෘශ්‍යමය වශයෙන් නරඹන්නා
ග්‍රහණයට ගත් එහි, එවකට පැවති සංස්කරණ
තාක්ෂණයන් සහ හා ආලෝකකරණයන් දක්ෂ ලෙස
භාවිතා කොට තිබුණි.

හිටවනම තමා වටා නැවුම් වාතාශ්‍රයක් නිර්මාණය
වී ඇතැයි බොහෝ ශ්‍රී ලාංකික සිනමා ප්‍රේක්ෂකයන්ට
දැනවූ පීරිස්ගේ ප්‍රථම වෘත්තීය චිත්‍රපටය, දේශීය
සිනමාවේ විප්ලවීය වෙනසක් සනිටුහන් කළේ ය.

පීරිස්ගේ දෙවන ප්‍රතිපදානය වන්නේ ඔහුගේ
නව යටාර්ට්වාදී සිනමා තාක්ෂණ භාවිතාව යි.
බොහෝ කලා නිර්මාණයන්, විශේෂයෙන් ම සිනමාව,
සදාචාරය හා ආගමිකත්වය හෝ විනෝදාස්වාදය
කෙරෙහි කරගත් රටක මෙම නව යටාර්ට්වාදී
සිනමාව හා සමාජ ජීවිතය පිලිබඳ ඉන් සිදු කෙරුණු
කලාත්මක ඥානය මගින් බොහෝ කලාත්මක
දැස් විවර කෙරුණි. ස්වාභාවික ජීවිතය සහ ඇත

පිටිසර ගම්මානවල සාමාන්‍ය ජනයාගේ පරිසරය කැමරාවට හසුකර ගැනීම සඳහා තම කැමරාවන් විනාශාරයෙන් එලියට ගෙන ගිය පලමු ශ්‍රී ලාංකික චිත්‍රපටකරුවා ඔහු විය.

ඔහුගෙන් ඉක්බිති පරම්පරාව නියෝජනය කළ දීප්තිමත් සිනමාකරුවන් වන ධර්මසේන පතිරාජ, වසන්ත ඔබේසේකර සහ ධර්මසිරි බන්ධාරනායක වැනි කලාකරුවන් පමණක් නො ව, දෙවන පරම්පරාවේ විශිෂ්ටයන් වන ප්‍රසන්න විතානගේ, අශෝක හඳගම සහ විමුක්ති ජයසුන්දර වැනි සිනමාකරුවන් පවා අතදරා සිටිනුයේ පිරිස්ගේ මෙම ප්‍රතිපදානයේ හුයපට යි.

ලෙස්ටර් ජේම්ස් පීරිස් උපත ලබා හැදී වැඩුණේ එවකට බ්‍රිතාන්‍යය විසින් පාලනය කළ ලංකාවේ (වත්මන් ශ්‍රී ලංකාවේ) රෝමානු කතෝලික, මධ්‍යම පන්තික, ඉංග්‍රීසි කතා කරන පවුලක ය. ස්කොට්ලන්තයේ වෛද්‍ය විද්‍යාව හදාරා තිබූ ඔහුගේ පියා වන ජේම්ස් ග්‍රැන්සිස් පීරිස් සාර්ථක වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර සේවයක් කොලඹ පවත්වාගෙන ගියේ ය. ඔහුගේ මව වූ ඇන් ග්‍රේසියස් විනිග්‍රෙඩ් ජයසූරිය උපාධිධාරිණියක වූවා ය. එරිකා, ඇයිවන් හා නොයෙලේ නම් තවත් සාමාජිකයන් තිදෙනෙක් ලෙස්ටර්ගේ පවුලේ සිටිය හ. ඔහුගේ පවුලේ ජීවිතය සාහිත්‍යය, සංගීතය, චිත්‍ර හා චිත්‍රපට වින්දනය කළ හා සාකච්ඡා කළ සංස්කෘතිකමය එකක් විය.

ප්‍රකට චිත්‍ර ශිල්පියෙකු වූ ලෙස්ටර්ගේ වැඩිමහල් සොහොයුරු ඇයිවන්, නිදහස (බ්‍රිතාන්‍යයෙන් නිදහස්වීම) ට හිතකාමී කලාකරුවන්ගේ ලිලිල් එකමුතුවක් වූ 43 කන්ඩායමේ ආරම්භක සාමාජිකයෙකු විය. ලෙස්ටර්ගේ නිර්මාණාත්මක පරිකල්පනය මත ඔහු සුවිසල් බලපෑමක් ඇති කලේ ය. ජායාරූප ශිල්පීන්, චිත්‍ර ශිල්පීන් හා වාර්තා චිත්‍රපටකරුවන් ද සිටි 43 කන්ඩායම, ලංකාව තුළ නව්‍යවාදයේ පුරෝගාමීන් වූවා මෙන් ම වික්ටෝරියානු ස්වභාවිකත්වයට විරුද්ධ ව කලාවේ නිදහස සඳහා සටන් කලේ ය. පශ්චාත් දෙවන ලෝක යුද සමයේ විජිත රටවල් බොහෝ කොටසක් මත සංස්කෘතික බලපෑමක් දැනවූ නව්‍යවාදී සංකල්ප වෙත මෙම කලාකරුවෝ ආසක්ත වූහ.

තම මව විසින් දිරිගන්වනු ලැබූ ලෙස්ටර්, එංගලන්තයේ කලාව හදාරමින් සිටි ඔහුගේ සොහොයුරු ඇයිවන් සමග එක් වීමට 1947 දී බ්‍රිතාන්‍යය බලා ගමන් කලේ ය. ජනමාධ්‍යවේදියෙක් ලෙස කොලඹ දී සේවය කර තිබූ ඔහු ටයිම්ස් ඔෆ් සිලෝන් පත්‍රයට “එංගලන්තයේ සිට කලාව පිලිබඳ ලිපි” නම් කොලමක් ලිවීම ආරම්භ කළ අතර ලන්ඩනයේ ආධුනික චිත්‍රපට සමාජයන් සමග කටයුතු කිරීමේ ද නිරත විය.

30 හැවිරිදි වියේ පසු වූ පීරිස්, සුවිශිෂ්ට කැමරා ශිල්පියෙකු වූ හෙරවෝඩ් ජැන්ස් සමග එක් ව 1949

දී සම්මාන ලාභී සොලිලෝකි නමැති කෙටි චිත්‍රපටය තැනී ය. එය ලියා අධ්‍යක්ෂනය කළ පීරිස්, 1950 දී ගෙයාවෙල් ටු වයිල්ඩ්හුඩ් නමැති කෙටි චිත්‍රපටය තැනී ය. එය ලෝකයේ හොඳම ආධුනික චිත්‍රපටයට හිමිවන ඇමට්ට් සිනේ වර්ල්ඩ් සිල්වර් ජ්වෙක් (ආධුනික ලෝක සිනමා රජත සම්මානය) හිමි කරගත් අතර, බ්‍රිතාන්‍යයේ හොඳම කෙටි චිත්‍රපට 10න් එකක් ලෙස ද නම් කරනු ලැබී ය.

රජයේ චිත්‍රපට ඒකකයේ ප්‍රධානී රැල්ෆ් කින්ගේ ආරාධනාවක් මත 1952 දී පීරිස් පෙරලා ලංකාවට පැමිණියේ ය. කින්ගේ දෙවැනියා ලෙස කටයුතු කරමින් වාර්තා චිත්‍රපට කිහිපයක් අධ්‍යක්ෂනය කළ ඔහුට, ගම්බද ජීවිතය ගැන බොහෝ දේ ඉගෙන ගැනීමට ද චිත්‍රපට තැනීමේ විවිධ තාක්ෂණයන් ගැන පර්යේෂණ කිරීමට ද එමගින් අවස්ථාව ලැබුණි.

1955 දී චිත්‍රපට ඒකකයෙන් ඉවත් වූ පීරිස්, තමන්ගේ ම නිෂ්පාදන සමාගමක් වන සීමාසහිත විනා ලංකා සමාගම ඇරඹී ය. එය වනාහි ජාතිකවාදී හා “අධිරාජ්‍ය-විරෝධී” මනෝගතියක් නැගෙමින් තිබුණු සමය විය. තම චිත්‍රපට සමාගම විසින් ශ්‍රී ලංකාව තුළ නව යථාර්ථවාදී සිනමා සම්ප්‍රදායක් දිරිගැන්වෙනු ඇතැයි ද එවකට ආධිපත්‍යය දැරූ හිස් වානිජ චිත්‍රපට රැල්ල විස්ථාපනය වනු ඇතැයි ද පීරිස් අපේක්ෂා කලේ ය.

20 වසරකට පෙර චිත්‍රපට තැනීම පිලිබඳ ඔහුගේ ප්‍රවිෂ්ටය ගැන ජනමාධ්‍යවේදියෙකු විසින් විමසූ විට පීරිස් මෙසේ පිලිතුරු දුන්නේ ය: “එක් අංශයකින් මගේ සාර්ථකත්වයට හේතුව මා කිසි දිනක සම්මුතිවාදී නො වීම යි. මට අවශ්‍ය දෙය කරමින් ඉදිරියට ගිය මා, කවර මට්ටමක ජීවිතයන්ට මුහුණ පෑව ද ඉන් අපසරනය වූයේ නැහැ. ඉහල පහල යාම් තිබුණත් මේ සඳහා යම් අයෙකුට කැපවීම පිලිබඳ ගැඹුරු හැඟීමක් තිබිය යුතු යි.”

ඔහුගේ චිත්‍රපට හා දේශපාලනය අතර සම්බන්ධය ගැන සඳහන් කරමින් හෙතෙම මෙසේ කීවේ ය: “අතිශයින් දේශපාලනික චිත්‍රපට තැනීම මට කරන්න බැහැ. යුගාන්තය (1985) වැනි චිත්‍රපටවල වාටියේ, ශ්‍රමය හා

ප්‍රාග්ධනය අතර ආතතිය පිලිබඳ ව සඳහන් වන දේශපාලනය තිබෙනවා. මගේ සියලු තේමාවන් ශ්‍රී ලංකාවේ පවුල ගැන යි. මා පවුල භාවිතා කරන්නේ විශාල අවට ලෝකයේ ගැටලු පිලිබිඹු වන ක්ෂුද්‍රලෝකය හැටියට යි. මගේ සීමාවන් ගැන දන්නා මා වැඩිකරන්නේ එම සීමාව තුළ යි. මට නම්, පවුලට පිටස්තර කිසිවකට වඩා පවුල තුළ ගැටුම් වඩාත් වැදගත් හා ආතති සහගත යි.”

තමන්ට “නියුනු ලෙස දේශපාලනික” චිත්‍රපට තැනිය නො හැකි බව පීරිස් කරන අවධාරනය නො තකා, ඔහුගේ කෘතීන් හි කැපී පෙනෙන අංග ලක්ෂණ,

ඔහු නිර්මාණය කරන වර්තමාන ක්‍රියාවන් හා හැසිරීම් නිර්ණය කෙරෙන සාමාජීය බලවේගයන් සහ පන්ති පීඩනයන් පිලිබඳ ගැඹුරට යන හැඟීමක් සමග වෙලි පවතී.

මේ සඳහා හොඳ ම උදාහරණය වන්නේ මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ නවකතාවන් මත පාදක වන ගම්පෙරලිය, කලියුගය (1982) හා යුගාන්තය යි. ගම්පෙරලිය යනු කුලීන පවුලක තරුණ කාන්තාවකට ඉංග්‍රීසි ඉගැන්වීම සඳහා පැමිණෙන තරුණයෙකුගේ බේදනීය වෘත්තාන්තයකි. ඔවුන් දෙදෙනා ප්‍රේමයෙහි පැටලුන ද තරුණයා අයත් වන්නේ පහල පන්තියකට නිසා දෙදෙනාට විවාහ විය නො හැකි වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජවාදී සමනාතා පක්ෂයේ පෙර ගමන්කරුවා වන විජලවවාදී කොමියුනිස්ට් සංගමයේ ප්‍රකාශනය වූ කම්කරු මාවත ට කලියුගය පිලිබඳ ව පියසිලි විපේගුණසිංහ මෙසේ ලිවා ය:

"මහලු වියට එලැඹ සිටින ධනපතියාගේ ද බිරිඳගේ ද දිවි පෙවෙත රාත්‍රිය මෙන් අන්ධකාරය, ශුන්‍ය ය, ශෝක ජනක ය. ප්‍රාග්ධනය සහ ගරු නම්බු රැස් කිරීමටත් එමගින් පවුල් බලය තර කිරීමටත් දැරූ පරිශ්‍රමයෙහි සැබෑ එල ඔවුන් වටා වෙයි. එහෙත් ඒවා මධුර එල නොව බෙහෙවින් කටුක එල ය.

"ඉදහිට හෝ දෙමහල්ලන් තුල ඔවුනොවුන් කෙරෙහි සෙනෙහසක් ජනනය වේ නම් ඒ අතීතයේ ඇත කොග්ගල ගම්මානයේ දිවි පෙවෙත සිහිපත් විමෙනි. ධනේශ්වර කාර්මික නගරයේ ධනේශ්වර සමාජ වර්ගාව විසින් ඔවුන් එකිනෙකාගෙන් දුරස්ථ කොට විසම්බන්ධයට පත් කොට ඇත."

විපේගුණසිංහ තම විචාරය අවසන් කරනුයේ මෙසේ ය: "කලියුගය තුල නිර්මිත ධනේශ්වර පන්තියේ සමාජ වර්ගාවෙහි නිර්දයභාවය, නිස්සාරත්වය හා දුක්ඛදායකභාවය කියා පෑමට චිත්‍රපටකරුවා මෙම වර්ත දෙස දක්වන අනුකම්පාව බාධකයක් වී නොමැත. එය ධනේශ්වර සමාජ වර්ගාවේ යථාර්ථය කලාත්මක ව කියාපාන අනගි සිනමා කාව්‍යයකි."

පීරිස්ගේ විශිෂ්ටතම නිර්මාණය ලෙස ආරම්භයේ දී සඳහන් කෙරුණු නිධානය චිත්‍රපටයෙහි තේමාව වන්නේ, කුඩා ගම්මානයක ගරාවැටෙන ධනවත් වැඩිවසම් පවුලක බේදවාචකය යි. එහි අවසාන නියෝජිතයා වන විලි අබේනායක (ගාමිනී ෆොන්සේකා) මංමුලා වූ තැනැත්තෙකි. ඔහු තමා මුහුණ දී සිටින ආර්ථික සහ සමාජ අර්බුදයට විසඳුම ලෙස දකින්නේ ඊනියා පෞරානික නිධානයක් අත්පත් කරගැනීම යි. එහෙත් එම නිධානය අත්පත් කරගැනීමට

ඔහු ගැඹුරින් ආදරය කර විවාහ වන සුරූපී ගැහැනියකගේ ජීවිතය බිලි දීමට සිදු වේ.

නිධානය ද තම බිරිඳ ද යන දෙලොව අතර සිරවන ඔහු අවසානයේ දී නිධානය ඇතැයි විශ්වාස කරන ස්ථානයට ඇය ව කැඳවාගෙන යයි. ඔහු ඇය ව මරා දැමුව ද එවන් නිධානයක් ඔහුට හමු නො වේ. පසුව දිවි නසාගැනීමට පෙර ඔහු අවබෝධ කරගන්නා පරිදි සැබෑ නිධානය වන්නේ ඔහු මරා දැමූ ඒ සුරූපී ලලනාව යි. කථානායකයාගේ මංමුලා සහගත හැසිරීම හා තියුණු මානුෂීය ගුණයන් පීරිස් විසින් චිත්‍රනය කරන ආකාරය අත්‍යසාමාන්‍ය වේ.

මෙම අභාවානුකථනය සමාජනියකට ගෙන ඒමේ දී අනාගතය සම්බන්ධයෙන් පීරිස්ට තිබූ බලගතු විශ්වාසය ගැන සඳහන් කිරීම යෝග්‍ය ය: "දැන් සිනමාව අයත් වන්නේ තරුණ පරම්පරාවන්ට යි. අප කල නිර්මාණ නිමවී හමාරය. ඒවා වෙනස් කල නො හැක. අපගේ අත්වැරැදි වලින් ඉගෙනීමට අවශ්‍ය නිහතමානීත්වය හා යහගුණය තරුණ පරම්පරාවට ඇතැයි මම අතිශය උනන්දුවෙන් යුතු ව අපේක්ෂා කරමි."

පීරිස්ගේ චිත්‍රපට ඒවාට යෝග්‍ය ජාත්‍යන්තර සම්භාවනාවට පාත්‍ර ව තිබුණත් ඉංග්‍රීසි කතා කරන ලෝකය තුල පෘථුල ව ව්‍යාප්ත වී නැත. ඊට අමතර ව අරමුදල් හිඟයෙන් පෙළෙන ජාතික චිත්‍රපට සංස්ථාව ඔහුගේ සියලු චිත්‍රපට හා අනෙකුත් සම්භාව්‍ය චිත්‍රපට නිසි පරිදි රැකගැනීමට අසමත් ව තිබේ. බොහෝ මුල් සේයා පටල එක්කෝ විනාශ වී හෝ නැතහොත් නරකම තත්වයේ පවතී.

ගාමිනී ෆොන්සේකා පදනමේ ප්‍රධානත්වය දරන දමින් ෆොන්සේකා, මේ වසර මුල දී ජාත්‍යන්තර චිත්‍රපට සංරක්ෂණ හා ආරක්ෂණ වැඩිමුලුවක කතා කරමින් 1947 පටන් කිසිදු ආන්ඩුවක් "අපගේ චිත්‍රපට රැකගැනීමට හා ආරක්ෂිත ව තැබීමට කිසිදු පියවරක් ගෙන නැතැ" යි කීවේ ය. ගාමිනී ෆොන්සේකා පදනම නම් කර තිබෙන්නේ නලුවකු වූ හා පීරිස්ගේ බොහෝ චිත්‍රපටවල රඟපෑ දමින් ෆොන්සේකාගේ පියාට ගෞරවයක් වසයෙනි. ඉන්දියානු චිත්‍රපට උරුම පදනමේ ආරම්භක අධ්‍යක්ෂ ශිවේන්ද්‍ර සිං දංගාපුර් එම අවස්ථාවේ දී ම කී පරිදි ශ්‍රී ලාංකික චිත්‍රපට 200 ක් පමණ ජාතික ලේඛනාගාරයේ ආරක්ෂිත ව හොඳ තත්වයේ තිබෙන්නේ යයි විශ්වාස කරනත් ශ්‍රී ලංකාව "එහි චිත්‍රපට උරුමයෙන් සියයට 90ක් ම අහිමි කරගෙන" ඇත.

ලෝක සිනමා පදනම විසින් 2013 දී නිධානය ඩිජිටලීකරනය සහිතව පුනරුත්ථාපනය කෙරුව ද භාෂා කිහිපයක උපසිරැසි සහිත හොඳ තත්වයේ ඩිවිඩ් සංස්කරනයන් ලබාගැනීම තවමත් දුෂ්කර ය.